СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 280. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 2. грудня 1930. VOL. XXXVIII. No. 280. Jersey City, N. J., Tuesday, December 2, 1930. THREE CENTS.

15,000 УКРАЇНЦІВ В ФИЛАДЕЛФІЇ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Неділя, 30. листопада, була світлим закінченням світлих Листопадових Днів. Заходом злучених филаделфійських товариств влаштовано в тім дни величній протипольський протестаційний похід, у якім взяли численну участь не тільки Українці з Филаделфії, але й з околиці, як з Честер, Бріджпорт, Кемден, Фініксвіл, Вілмінґтон і инші.

В поході було коло 15,000 учасників. Похід сформувався біля міського музею при 23-тій улиці й Парквей і перейшов до Сити Гол, обійшов її, а потім пішов через Брод стріт до Метрополитен Опера Гавз, де похід розвязано. Діти пішли домів, а старші на віче.

На переді походу ступали два американські ветерани українського роду (один від армії, а другий від маринарки) і несли прапори: американський і український. Два інші ветерани з крісами творили по боках почесну сторожу. Потім ступав Комітет свята, відтак музика ветеранів, а далі ветерани світової війни. За ними ступало непроглядною юрбою наше карне й патріотичне грамадянство. Спершу малі діти в українських строях і синьо-жовтих шапочках, а далі дівчата в народніх строях; за ними чета наших Сестер Червоного Хреста, далі ступали наші Січові громади, а ще далі повагом здисциплиноване громадянство. Була й литовська ґрупа з 200 Литовців. Прапори зібрано в одну чету. Білі як сніг Сестри Червоного Хреста, ріжні барви пестрих народніх строїв і море скупчених прапорів творили живий образ, на який приємно було глядіти чужинцеви. І це можна було завважити на лиці всіх тих, що приглядалися походови. Вони стояли і вчитувалися в ті численні таблиці, на яких була вписана коротка мартирольоґія нашого народа під Польщею. Тісамі чужинці стояли по вулицях і таки там розглядались у звідомленню з візитації епископа Бучка, яке то звідомлення переведено на анґлійську мову, видрукувано заходом Протестаційного Комітету в 15,000 примірниках і розіслано до всіх церков у Филаделфії, а тепер роздавано підчас походу.

Походом проводив наш громадянин Михайло Дармограй, капітан-ветеран американської армії.

В поході взяло участь все, що було живе, свідоме, благородне й українське. Не було ні одного священика з греко-католицької катедри епископа Богачевського, ні нікого з епископського ординаріяту.

Саме з боку тих, котрих бракувало, були роблені ріжні перешкоди в справі походу і віча; бо, мовляв, у вічу й аранжуванню походу були причасні ті, що шкодять... католицькій справі. Редакція „Америки" і уряд „Провидіння" пішли вправді домаганням катедри на зустріч, але всі ті домагання стрінулися з рішучим осудом громадянства й похід та віче відбулися так, як ухвалила подавляюча більшість національних товариств. Ота сильна постанова громадянства була дійсним триюмфом здорової національної ідеї, поступу й характерности. І тому саме свято випало так величаво.

Тільки пять тисяч людей могло знайти місце в Метрополитен Опера Гавз, де відбулося віче. Але багато людей мусіло стояти.

Віче відкрив від імени Комітету Злучених Товариств громадянин М. Дармограй, котрий виголосив по анґлійськи дуже гарно уложене, ядерне вступне слово, в якім пояснив ціль віча.

Перед трибуною засіли за столом репортери филаделфійських ґазет, які осталися в салі до самого кінця віча. Їх інформували адвокат Г. Свистун і д-р М. Дубас.

Громадянин Дармограй покликав на предсідателя Володимира Ґалана, котрий виголосив довшу промову по анґлійськи; в ній він виказав теперішне становище української справи у міжнароднім значінню, а далі переповів усі фази тиранії польської окупації. Промова була оперта на самих фактах, подіях і цифрах. Потім відчитав д-р Ґалан привітну телеґраму від бувшого секретаря праці, а теперішнього сенатора, Джеймса Дейвиса, в якій Дейвис згадує і за величаве протипольське віче в Питсбурщині та висказує українському народови свої симпатії. Надіслав ще телеґраму й нюйорський сенатор Копленд.

Потім говорили по анґлійськи: полковник і ветеран американської армії та адвокат Ралф Кроскей та ляйтнант Герман Ліберман. У своїх знаменитих промовах вони підкреслили, що не сумніваються, що все це е правда, що пишуть Українці про польський терор у Ґаличині. Але коли би з цього була тільки сотна частина правди, то й тоді не повинно бути місця для Польщі між кульнурними державами світа.

По українськи виголосив промову д-р Л. Мишуга. Резолюції відчитав М. Дармограй, а потім переведено збірку.

Співали Злучені Хори під проводом о. Кирстюка.

Свято закінчив д-р Ґалан візванням до продовження тої гарної роботи, яку започатковано отсею величною маніфестацією.

A DICTATOR'S MAJORITY.

Electoral Victory by Fraud.

100 SEATS GAINED.

Heavy Legacy of Class Hatred.

(From our Special Corespondent).

Warsaw, Monday.

The electoral victory of the Polish Dictatorship is the triumph of force and fraud. Old revolutionaries, who are hardened to almost anything, declare that even under the Tsar there was nothing so completely shameless and cynical as these elections. It is almost idle to discuss the returns in details — they are too big an imposture, and have too little relationship with the real state of feeling in Poland. A discredited Government that would normally have lost a great many (some say a hundred) seats has gained more than a hundred.

This might seem to be a miracle, but it is precisely what everyone expected. By disqualifying 24 lists of the Opposition parties the Dictatorship secured about a third of the 444 seats of Parliament before the polling. Violence, intimidation, and trickery did the rest, and Marshal Pilsudski has obtained the substantial absolute majority he set out to obtain. But his victory does not solve either the social or the national problem of Poland.

There was a time when it might have seemed that Poland would develop peacefully by means of social reform and by reconsiliation between the Poles and the subject minorities who make up a third of the population. But the election leaves a class hatred greater than any Poland has ever known — the greatest perhaps in all Europe, — and Nationalist hatred more implacable than anything that ever existed in Ireland. The future of Poland is now completely dark. The foundations of a healthy social and national life have been destroyed, and there are many objective observers of Polish affairs who are now convinced that the country is bound to drift towards revolutionary convulsion.

Polish "Elections."

The Polish elections, which have given Marshal Pilsudski a clear majority over all the other parties combined, represent nothing but the determination of his Government to stay in power at all costs. Our special correspendent has described the methods by which a minority of 172 has been turned into an independent majority. Fraud, imprisonment, and brutality have done their work so thoroughly that the will of the Polish majority will in future be as powerless in the Parliament as it has long been in the Government. An irresponsible Government has called into existence an irresponsible Parliament. Marshal Pilsudski by emasculating the Parliament has driven opposition underground, but the whole past history of his race suggests that by doing so he will make it not less but more powerful. In place of the security with which he hopes to attract foreign investors his policy is likely to undermine confidence. He has destroyed the basis of consent which is the best guarantee of the safety of foreign capital. He has made it appear that only by revolution can the Government be changed. It is true that these things accord well enough with the Parliamentary history of Poland. The old spirit of unyielding pride and stubborn faction, which destroyed the old kingdom of Poland, was reproduced in the Parliament of the new Republic, while the difficulties of government were reinforced by the fact that a third of the population belongs to one or other of the oppressed national minorities. Poland today is suffering at the hands of Marshal Pilsudski because her frontiers are too widely drawn and her parties far too partisan.

(The Manchester Guardian, November 18, 1930).

—o—

UKRAINIAN AND GERMAN PROTESTS AGAINST POLISH ATROCITIES TO BE CONSIDERED BY LEAGUE OF NATIONS.

Minorities Isue Raised.

GENEVA, Nov. 29. — The protest of the German Government against alleged election atrocities in Upper Silesia was officially submitted to the League of Nations today, and the Secretary General of the League, Sir Eric Drummond, immediately transmitted the text to the twelve other members of the Council. The complaints have been placed on the agenda of the January Council.

The situation precipitated by Berlin's action, which accused Poland of flagrant violation of the minorities treaties, is considered particularly serious because it represents an accumulation of incidents mutually suppressed by the Germans and Poles since December, 1928, when the Stresemann-Zaleski controversy at the Lugano Council almost precipitated an international scandal.

With the controversy now officially before the Council again, it will be impossible to avoid delicate complications that have hitherto been consistently smoothed out behind closed doors. **Even more serious charges than those contained in the German Government's official note are found in numerous petitions to the League charging atrocities in Ukraine, Galicia and other Polish districts where the non-Polish elements are voiceless and without champions at Geneva.**

With the German-Polish questions before the Council, it is feared the entire minority problem, involving nearly 30,000,000 people placed under alien flags by the rearrangement of frontiers in the peace treaties, will be resurrected.

(From a telegram by **Albin E. Johnson** to the **New York World,** Sunday, November 30, 1930).

ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ТЕРОРУ.

„Н. В. Журнэль" подає, що цілий ряд німецьких учених, мистців і письменників видав відозву з протестом проти масових розстрілів учених і проти терору над свобідною наукою в СРСР. У відозві згадується недавно розстріляних 28 професорів на чолі із Разанцевом і Каратиґіном. Протестуючу відозву підписали між іншими: голова Академії Наук у Мюнхені Едвард Шварц, Фізик Клянґ, письменники Бруно Франк, Генрик Манн і Якуб Вассерман.

БЕЗЧЕСТЯТЬ МОЩІ В ПЕЧЕРСЬКІЙ ЛАВРІ.

„Пролетарська Правда" у „Хроніці антирелиґійної роботи" пише: „Київська безвірницька орґанізація порушила клопотання перед ВУЦВК, щоби він дозволив відкрити мощі святих у Печерській лаврі. Під пр сьбою підписалося 40,000 трудящих". В тій самій рубриці читаємо, що при „Будкомосі" в Києві відкривається спеціяльний семинар для студентів і вчителів безвірників. Також антирелиґійні семинарі відкрито в 12 селах України.

ЧУЖИННА ПРЕСА ПРО ПОДІЇ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

„Слово Польске" ч. 303. з дня 5. листопада сердиться, що люблинський денник „Словенец" помістив статтю з описом останніх подій у Східній Галичині. Рівночасно не сподобалося „Слову Польському", що про тіж події помістили вістки і чеські часописи, а навіть один словацький. Ці часописи це: „Лідове Лісти", „Пражски Вечернік", (орґан міністра Шрамека) і „Лідова Політика". Не подобається „Сл. Польскому" це тимбільше, що ті часописи католицького напрямку — „і то відтінку, від якого найменше могли ми того сподіватися". Зате „Сл. Польске" хвалить братиславського „Словака", що не прилучується до акції згаданих часописів.

ПОЛІЦАЙ УБИВ УТІКАЮЧОГО.

У Сіняві (пов. Ярослав) поліцай Муха стрінув двох людей, які — як подають польські джерела — пустилися втікати, коли побачили його. Поліцай стріляв і вбив одного з утікаючих: Василя Шуля з Левакова (пов. Ярослав).

СТУДЕНТ ПОЛІТЕХНІКИ — ВАТАЖОК ЗЛОДІЇВ.

У мазовецькім і варшавськім повіті від довшого часу бушувала шайка злодіїв. Щойно тепер поліція арештувала всіх членів тієї ватаги. Виявилося, що ватажком злодіїв був студент варшавської політехніки з хемічного виділу, Олександер Касторович.

ЧУБАР НАКАЗУЄ.

Голова Ради Народніх Комісарів Радянської України видав місцевим властям наказ примусити селян зложити податок продуктами та звести збіжжа до комун за всяку ціну. Чубар наказує висилати на села окремих „збіжевих диктаторів", а комуністів, які відмовляться взяти участь у кампанії, ставити перед суд.

ПОЛІЦАЙ УБИВ АРЕШТОВАНОГО.

В Дрогобичі поліціянт Войціцький хотів арештувати Володислава Млинарського під замітом якогось злочину. Млинарський кинувся на поліціянта і хотів роззброїти його. Тоді поліціянт стрілив до арештованого і поклав його трупом.

ВОЯЧНЯ ПРАВИТИМЕ ДАЛІ ПОЛЬЩЕЮ

СЛАВЕК ФОРМУЄ УРЯД МАЙЖЕ ВИКЛЮЧНО З ПОЛКОВНИКІВ ТА ҐЕНЕРАЛІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Маршал Пілсудський вирішив поїхати на відпочинок, бо чується дуже перемученим працею, звязаною з виборами до сойму й сенату. Урядування Польщею він доручив свойому найбільше довіреному помічникови, полковникови Славекови, який каже, що сформує парляментарний уряд.

Міжтим цей „парляментарний" уряд буде ще більше військовий ніж був так званий уряд полковників. До нового уряду ввійде двох ґенералів і кількох полковників. Славек, звичайно, певний, що цей уряд буде затверджений соймом, бо в ньому є більшість послів урядової ґрупи. Сам Пілсудський зрезиґнував зі становища соймового посла й сенатора. Засідання сойму відкриє особисто президент держави, Мосціцький.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ФРАНЦІЮ ТА АНҐЛІЮ.

МОСКВА (СССР). — Професор Рамзін та його товариші далі на суді говорять, що вони вели за кордоном переговори з Бріяном, Пуанкаре та з офіцирами французького й анґлійського ґенерального штабу про справу повалення большевиків у Росії. Вони твердять, що нібито їх запевнили Французи, Анґлійці й російські еміґранти, що інтервенція проти большевицької Росії мала розпочатися в 1930 р.

Обвинувачений Ляричев каже, що через його руки перейшло із закордону 850,000 долярів для протибольшевицьких орґанізацій та аґітації в Росії. Частина цих грошей ішла нібито з Америки від бавовняних підприємців.

ОПЕРЕТКОВИЙ ЦАР ВИГНАНЦІВ.

ПАРИЖ (Франція). — В одній великій салі міста зібралося біля 1,000 російських вигнанців, переважно бувших аристократів та аристократок, для привитання бувшого великого князя, а тепер найстаршого в роді Романових — Кирила.

Зібрані в більшости виглядали справжніми жебраками, такі вони обідрані й змучені. Між ними було багато старих царедворців, але не було предсідника союзу російських вояків, ґенерала Мілера, який заняв місце ґенерала Кутєпова, та взагалі не було військових, що належать до союзу. Це трохи псувало настрій вигнанцям і „вірнопідданим русского царя".

Коли появився на галі Кирило Романов з дружиною, то його витали окликами: „Хай живе всеросійський цар". Це малоб означати офіційне поставлення на царство Кирила.

ГЕНДЕРСОН СПОДІВАЄТЬСЯ ОБМЕЖЕННЯ ЗБРОЄННЯ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Не зважаючи на те, що засідання комісії Ліґи Націй по міжнародньому обеззброєнню проходять без найменшого реального успіху, англійський міністер справ закордонних, Гендерсон, виголошує оптимістичні промови. Він говорить, що нарешті прийде до обмеження скількости армій та інших збройних сил в ріжних державах. Після того буде переведене обмеження в приготовленню військових матеріялів і т. д.

Отже Гендерсон сподівається, що нарешті згодом прийде й до фактичного скорочення ріжними державами своїх воєнних сил.

„ХЛІБА, АБО ГОЛОВУ МУСУЛІНІЯ!"

РИМ (Італія). — Тепер вияснюється, що заворушення безробітних і голодуючих людей у Турині були далеко значніші, ніж здавалося зпочатку. Голодні й безробітні демонстрували вулицями міста з вигуками: „Дайте нам хліба, або голову Мусолінія!"

Прихильники Мусолінія, члени фашистівської робітничої юнії, кричали: „Хай жиє Мусоліні, але ми домагаємося хліба!" Фашистівська поліція з трудом розіґнала безробітних. Тепер міський уряд старається орґанізувати харчову допомогу голодуючим та перевіз на фарми тих безробітних, які не мають куди поїхати, а хочуть виїхати з міста.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК.

ЛОНДОН (Анґлія). — Не зважаючи на всі старання уряду, застрайкувало 92,000 майнерів, які домагаються скоршого впровадження 7½-годинного дня праці. Під загрозою страйку знаходяться всі майни вугля, але загального страйку робітництва не буде, що вратує Анґлію від великої катастрофи.

ХВАЛЯТЬСЯ ВЕЛИКИМИ УСПІХАМИ.

МОСКВА (СССР). — Не зважаючи на загальну недостачу харчів, що в багатьох місцях викликало справжній голод, не зважаючи на те, що в Росії люди не можуть дістати за ніяку ціну потрібних виробів та фабрикатів, радянські лідери хваляться своїми успіхами по виконанню пятилітнього пляну індустріялізації в Росії. Лідери комуністичної Росії заявляють, що в Росії нема безробіття, а міжтим навіть ті, що роблять, жиють у страшній нужді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Польські вибори перед судом світа

Американські ґазети не люблять говорити богато про польські справи. Та те, що вони сказали з приводу недавних виборів до польського сойму, певно Польщі не підхлібляє. З приводу сих виборів польський амбасадор у Вашингтоні попав у телячий запал та став викрикувати, що аж тепер Польща має справдішний парляментарний уряд, бо має справдішну парляментарну більшість, але його телячого захвату американські ґазети не поділяли. Вони писали преспокійно про те, що Пілсудському немає основи бути гордим зі своєї побіди. Вони перечисляли виборчі надужиття, що Польща не має права називатися західно-европейською, справді парляментарною країною. Не забули ґазети скасовання 16 опозиційних лїст, ні арешту кількадесять опозиційних кандидатів, ні терору на Західній Україні, ні на Шлеську. І не забули додати, що Пілсудському нічого гордитися, коли мимо таких страшних надужить влади він успів тільки добути собі звичайну більшість у соймі та не може соймови подиктувати зміни польської конституції, до якої він зміряє.

Славна анґлійська ґазета „Манчестер Ґардієн" бере справу богато ширше, як звичайні американські ґазети. Вона недвозначними словами осуджує переводження виборів при помочи шахрайств, арештів і брутальности. Два рази гірші вони, коли їх уживає уряд. Сього рода „вибори" показують, що невідповідальний уряд покликав до життя невідповідальний парлямент. Пілсудський вигнав „виборами" опозицію зі сойму. Одначе він її не знищив. Він її загнав у підземелля, звідки вона буде йому більше шкідлива, якби вона була в соймі. Сими „виборами" Пілсудський поставив Польщу в облича революції.

Ся опозиція дасться відчути Пілсудському, колиби Польщі треба було заграничного капіталу, а ще більше на випадок війни. Се останнє не жарти для Польщі, де що найменше кождий третий чоловік належить до якоїсь „меншости".

Польські „вибори", каже „Манчестер Ґардієн", показали світови, що в Польщі ще не перевівся давний дух гордости й привати, що загнав був до гробу стару Польщу. Як стара Польща, так і нова хорує на дві недуги: задалеко посунені границі краю й занадто партійна політика уряду.

Читаючи сі стрічки, читач мимоволі питається: Стара політика довела з конечности до упадку Польщі. До чого іншого може довести „нова" політика, що не ріжниться від старої?

З НЕТРІВ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

(Допис з краю).

Всі познаки сьогоднішної польської політики вказують на те, що урядові круги трохи поденервовані тим, що завели у Сх. Галичині, й тим, що робиться, а бодай говориться поза границями Польщі. Вони страшенно люті також на американських і на канадійських Українців за те, що домагаються вислання до Сх. Галичини міжнародньої комісії. Не маємо в нас даних про те, як американська та канадійська еміґрація ту справу ставила чи ставить, але по польських ґазетах бачимо, що **немиле** їй те, що у Вас робиться в справі найновіщих подій у Галичині.

Та це ще не значить, що дотеперішні практики припинено. Ревізії й арешти йдуть дальше своїм ходом. **Може** трохи менше нищення приватного майна.

У Польщі приготовлюється велике діло: зміну державного устрою (конституції). Правда, ніхто собі нічого з неї не робить. Вона вже й так поломана на тріски, як від „пацифікації" мебіль українського інтелігента, як рільниче знаряддя селянина, як інвентар української кооперативи. З тою зміною конституції має бути змінене відношення Польщі до українського руху. Те, що давно видумали „на зніщене Русі", відсунені від влади вшехполяки, тепер виконують ліберальні польські революціонери зпід стягу Пілсудського. А вшехполяки раді, що вони не виконують усього своїми руками.

Зміну конституції Пілсудський уважає за вказане перевести через соймову ухвалу, а не накиненням згори. Тому й розписано вибори, яких реченець припадає на неділю (16. листопада 1930) до сойму, а на 23. листопада до сенату. Урядові круги кажуть, що ці вибори властиво мають бути **плебісцитом,** який докаже, чи в Польщі має правити **соймократія** чи сильний **уряд.** В неділю, 9. листопада, мав міністер внутрішних справ, Складковський, у львівському театрі відчит, у якому сказав, що **уряд мусить узяти участь** у виборах, бо урядові не все одно, **який** буде сойм. Тому то міністер наказав старостам та урядникам, щоби „в рамах закона" так підготовляли прилюдну опінію, щоб виборці йшли за урядом. Прихильники уряду виставили лісту з числом „1", а на першому місці поставлено на ній маршала Пілсудського, який на соймі та послах не лишив сухої нитки.

Цікавими засобами підготовляє уряд прилюдну опінію до виборів. Нищення українського народу, в якому мають бути саботажники, є одною з тих підготовок уряду. В лаґіднїщій формі це діється також у корінній Польщі, а зокрема в бувших німецьких провінціях. Щоб понизити в опінії послів попереднього сойму, поарештовано з них цілу масу. Деяких уже навіть засуджено. Нічого не помагають давні заслуги для будови польської держави. Дня 28. жовтня ц. р. засудили в Сосновці старого польського боевика, царського каторжника, бувшого посла з попереднього сойму Квапінського на рік тюрми за вічеву промову в Олькуші, в якій він погрожував урядові ґенеральним страйком робітників. (Замітна була оборона судженого Квапінського. В кінцевому слові він сказав: „Я можу вернути до тюрми, бо краще там сидіти, як дивитися на те, що тепер діється в Польщі"). Польську бувшу посолку Косьмовську засудив окружний суд у Люблині на 6 місяців вязниці за те, що на вічу буцімто назвала голову ради польських міністрів, божевільним, що його право, це лише злодійство, вбивство та підпал, а його правління це правління божевільного. Замкнули в тюрму і Корфантого, того, що підніс повстання на Шлеську проти Німців, завдяки якому та частина Шлеська сьогодні при Польщі. „Підготовка" до виборів спричинила закриття деяких вшехпольських часописів, закриття друкарень, деяких протиурядових польських ґазет. Віддані урядові „боївки" нападають на льокалі польських „народових" та соціялістичних часописів, демолюють їх, побивають редакторів, як це було у Львові й Варшаві. При давніщих виборах бувало по всіх урядах повно плякатів найріжнороднїщих політичних партій. Цього року нема; все, що неурядове — зривається, до наліплювачів плякатів стріляють, чи ранять ножами, як це було останньої неділі (9. листопада) у Варшаві. На всякі дозволені конституцією передвиборчі зібрання нападають безкарно боївки урядової партії, учасників бють і стріляють, а льокалі демолюють. Особливо багато таких випадків було останньої неділі перед виборами по ріжних містах Польщі. І — мусить так бути, бо уряд заповів, що має добути 300 мандатів (на 444) та що в цих виборах програти не може.

Нема що й говорити, що української політики з **верхів** — у такому часі так, як нема. Бувші ураїнські посли сидять у тюрмі, в числі 23. На волі всього 9, між якими двох таких, що вже вийшли з тюрми (Антін Кунько й д-р Дм. Ладика). Увязнено д-ра Дмитра Левицького, голову Українського Нац. Дем. Обеднання та цілу президію тої партії (послів і непослів) між ними ґенерального секретаря УНДО, д-ра Любомира Макарушку й начального редактора „Діла" Василя Мудрого та слюсарського майстра Михайла Стефанівського. Розкинено українських вязнів усюди: одні в берестейській кріпости, одні в Чорткові, одні у Львові. Льокаль УНДО, в якому був виборчий осередок українсько-білоруського бльоку, опечатано, всі акти виборчі забрано на поліцію. Те саме УНДО, про яке ніхто ніколи не чував, щоб воно піддержувало УВО, сьогодня обжаловане за співпрацю з тою орґанізацією! До тепер ми все чували, що гроші на УВО дають Німці з Берліна, а по ревізії в кімнаті Українського Посольського Клюбу у Варшаві, по арештуванні секретаря того Клюбу Володимира Косоноцького й писарки, Катерини Вишневської, голосять, будьтоби найдено докази, що висилано **відти** гроші нна УВО! Одиноким чинником, що сяк так підготовляє вибори спільного національного українського бльоку, це українська преса, якої кожний крок сліджений і паралізований. Зрештою — все залежне від національного інстинкту, який напевно побідив би, колиб в останньому моменті не зайшло щось, чого сьогодні ніхто не передбачує, а чого можна надіятися. Українці не відбувають передвиборчих віч, бо все життя спаралїжоване. Саме сьогодні проголосила вшехпольська ґазета документ, виданий провідником урядової партії в Чорткові, який накликає до погромів українських віч і зборів.

Попри масове уневажнення цілих виборчих лист в округах непевних для уряду, попри викидування українських виборців з виборчих лист ізза того, будьтоби вони не мали горожанських прав, неабияким політичним „триком" являється видвигнений в останніх часах клич урядової партії: глосувати явно. Вся демократія світа боролася за право тайного голосування. Таке право застережене польською конституцією, але — що конституція, яку президент міністер у часописах називає **проституцією!**

Беруть участь у цих виборах і наші рештки москвофілів. Їх кандидат Михайло Бачинський, урядовий комісар львівського Народного Дому, говорив на вічу в Устриках долішніх: „Нарід польський, це нарід славянський, а щоби в Славян чогось добитися, не треба жорстоких метод. Супроти Славян вистарчть прошення. І нам поможе прошення". Правду сказати — їм помогло й **без** прошення, як помагає особисто всяким іншим хлібоїдам.

Другою справою, що поза виборами денервує польську публичну опінію, це балачки поза границями держави про **ревізію мирових договорів.** У Вас певно теж відомо, що чеський президент держави, Масарик та італійський диктатор Мусоліні заговорили недавно, що важко буде вдержати істнуючі договори та й, що не дуже то потрібно їх удержати в силі. Французький посол радикал Пер Ко намагався переформувати резолюцію своєї партії про ревізію мирових договорів. Ґустав Єрве, французький націоналіст хоче ратувати мир в Европі тим чином, що радить віддати Німцям польське Поморя та погодити Париж з Берліном. Лорд Сесил опублікував статтю про потребу розмов над мировими договорами, а другий син Альбіона, Роттемір, пише в „Дейлі Мейл", що віддав би Німцям не тільки Польщу, але й Росію. Побіда національних соціялістів при виборах до німецького парляменту в Берліні, з відомим Гітлером на переді, не ворожить теж нічого доброго. Такі балачки можуть безперечно роздратовувати. Виводить теж з рівноваґи польських керманичів накликування німецького премієра до скорого францусько-німецького наближення. Супроти того робить польська політика добру міну, пише погрози, малює страшні образи, як то польський жовнір пробиває в саме черево грубого стоячого Німця. А польський міністер рільництва сказав останньої неділі в Торуні, що ніхто не може дістатися на Поморе інакше, як шляхом світової війни. Безпечно будуть такі, яким ці погрози страшні, а будуть і такі, яким вони менше страшні.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПРАВДОМОВНІ ПОЛЯКИ.

Про українську демонстрацію в Ню Йорку писала польська ґазета, що учасників було 2,000.

Американські ґазети подавали їх число на 15,000 до 20,000.

Нащо польські ґазети пишуть про 2,000? Певно на те, щоби дати доказ польської правдомовности.

Чому писали про 2,000? Певно тому, бо польське серце не видержало би думки, що 20,000-на демонстрація протестує проти польських порядків.

ПРАВДОМОВНІ ДО КІНЦЯ.

Бофальська ґазета „Дзеннік для Вшисткіх" поучує своїх читачів, звідки взялася ненависть Українців до Поляків.

Отже ніяких Українців нема, каже сей „Дзеннік для Вшисткіх". Є тільки Русини, а се не є ніякий нарід, а „уґруповане політичне". „Русіні", се нарід, а „руський" язик, се не мова, а „ґвара людова".

„Русини" ніколи народом не були: вони уважали себе за Поляків, які ґоворять „руськoю" мовою.

Ся ґазета широко розтрублювала з нагоди заперечення польського амбасадора, котрий говорив, що Українцям у Польщі добре живеться.

ВІСІМ МІЛІОНІВ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ НА „ПРУСКІМ ЖОЛДЗЕ".

Звідки взялися Українці? Австрія їх сотворила впертою аґітацією, каже „Дзеннік для Вшисткіх".

Австрія сотворила, а Німеччина далі їх піддержує. Всі, мовляв, Українці беруть німецькі марки.

Очевидно, „Дзеннік для Вшисткіх" чував польську пословицю: Кто зяда фляки, то мислі, же кажди такі.

ПОЛЬСЬКЕ САМОЛЮБСТВО.

З польських ґазетних писань видно, що польські редактори хорують на недугу, яка їм не дозволяє бачити всім здоровим людям знаного факту, що кождий чоловік може любити свій край і нарід. Польським письмакам здається, що любити можна тільки Польщу. Для них Німець, що любить Німеччину, або Українець, що любить Україну, се щось у роді варята.

Дивлячися на тих закукурічених польських редакторів, що вигукують, що тільки Польщу можна любити, що тільки польський патріотизм має оправдання, а все инче або злочин або божевілля, дістається враження, яке мав чоловік, котрому при відвідинах у домі божевільних говорив кождий пацієнт: „Всі мешканці сього дому, і відвідувачі, і навіть лікарі дому — всі вони варяти. Я один тут умово здоровий".

На сей самий розум показує вічна польська пісонька про німецькі гроші, австрійські впливи, чужі інтриґи. Словом, усі винуваті: Москва, Берлін, Австрія, Прусія, Росія, Німеччина, — всі, тільки не Польща. Вона одна свята та божа покровителька поневолених...

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА В ГАЛИЧИНІ.

(Ориґінальні матеріяли з краю).

(23)

— В тому часі, коли відбувалася та псевдо ревізія в „Народнім Домі", тесаме знищення відбувалося в складниці „Повітового Союзу Кооператив", в складі, (де побито 9 скринь яєць), в салі „Бесіди", в канцелярії адв. Бемка та в салях „Рідної Школи", де в той час ще була наука. В „Бесіді" застала поліція пять студентів, що читали там часописи та грали в шахи. Зробивши в них особисту ревізію, викликали їх одинцем до сіней, де їх били прикладами крісів, копали та стручували долі сходами. Саміж поліцаї не маючи свідків порубали тамже фортепян, позривали підлоги, побили шафи з начинням (власність Союзу Українок), побили та подерли образи, портрети Петлюри, Шевченка, Франка, поломили столи та порозвалювали печі. Навіть капелюх, який лишив там один остудент, видався їм „підозрілий", бо подерли його в кусні та поломили парасолю тогож студента. Всіх урядовців кооперативи, „Союзу Кооператив", учительський збір та студентів зіґнали до одної салі, звідки декотрих, прим. учителя „Рідної Школи" Крамарчука, викликали до сіней, де били по лиці, копали, били прикладами крісів. Приміром студента 4. року фільософії в Познані Сендецького запитав один поліцай: „Іле ма пан лят?"; той відповів: „Двацять сім, (удар в лице). — „Ґдзє пан студиюе?" — „В Познані". Другий удар в лице, і т. д.

Скінчивши тут свою вандальську працю удалися „культуртреґери" до будинку „Надія", де є українська театральна саля та позичкова каса. Там подерли в кусні баґнетами куртину й куліси (саме мальовання їх коштувало 5,000 зол. п.), зірвали підлогу, розкинули сцену та порозвалювали печі. Ту саму роботу зробили в касі, читальні „Просвіти" і пластовій домівці. На закінчення нищення українських інституцій пішли до „Базару", робітні „Союза Українок", де шукали бомб, револьверів та „Сурми" навіть в українських вишиваних жіночих сорочках та суконках, деручи їх в кусні.

В бурсі підчас неприсутности бурсаків понищили в подібний спосіб, як в українських інституціях, ще й попороли перини та подушки. Потім забрали всіх бурсаків та голову бурси, професора Бойковича, до маґістрату: кордон поліції гнав 80 малих дітей до маґістрату; один бурсак лежав хорий в ліжку, та й його зіґнали з ліжка й казали іти босому з собою. По двох днях бурсаків випущено.

Вечером тогож дня (22. вересня ц. р.) поділилась та поліцейська банда із 160 людей на відділи по 20—30 осіб та пішла робити ревізії по українських громадянах міста Бережан. Поодинокі відділи провадили **місцеві поліцаї** і припровадивши перед дім даного громадянина, відходили а ревізії робили самі чужі полісмени. В о. декана Бачинського понищивши річи і побивши начиння, знесли подерті баґнетами суконки жінки та дочки священика на одно місце й та все полили помиями. По їх відході бачилось таке: поломані столи и крісла, побите начиння, лямпи, образи й стінні годинники; білля разом зі соломою, конфітурами, соками, склом, пірям і т. п.

В інших домах ділось то саме.

В Бережанах була карна експедиція чотири доби. В день ішла нищити села а вечером в год. 6. зачинались напади на помешкання громадян в місті. Кількох обступило хату, а ті, що були в середині хати, казали заслонювати вікна та й робили, що хотіли. В домах, де малиб бути сини, питали за ними, вимахуючи дротяними нагайками. Сини студенти звичайно вже встигали перед їх приходом втекти з дому. Було кілька випадків, що в руках сторожів безпеки зникали гроші й дорогі цінности, примірóм: у завідательки бурси (п. Єлюкової) пропало підчас їх „ревізії" 47 злотих польських; в урядничкі в канцелярії д-ра Бемка 100 зол. п. (робили ревізію в її портмонетці і зникло 100 зол.); у касієра „Народного Дому" (Зугаєвича) золотий годинник; у проф. (Гусака) золотий годинник.

Навчені досвідом, люде ховали перед ревізією, не бомби, бо їх ніхто не має, але: конфітури, начиння, білля, одіж, гроші та дорогоцінности.

Д-ра Михайла Західного по перепровадженню ревізії змусили (приложили до грудей баґнет) підписати протокол, що в нього знайшли два револьвери, що в дійсности не була правда. Тоді почула жінка Західного, як один комісар сказав до полісмена: „Злупіць ґо (Західного) і арештоваць" Почувши це, жінка дістала атаку серця і це здержало полісменів перед биттям мужа.

В учительки „Рідної Школи" (Пересадівної) підкинули пачку „Сурми" й змусили її підписати протокол, що це знайшли в неї.

(„Сурму" підкидали в Козові в читальні „Просвіти" й у Лісниках студентові Польовому. Возились з нею, як баба зі ступою.)

Перед вечером, коли їх богато крутилося по місті, тяжко було Українцеві показатися на вулиці, примірóм до ученика 7. кляси ґімназії, Кіналя, приступило двох поліцаїв. Один запитав: „Як сєн називаш-"/ — відповів: „Кіналь". „Імен?"... — „Василь". Тоді запровадили його в темний кут і вибили. Було ще богато таких випадків, але імен побитих не знаю.

Хитріщі хлопці потім, зачіплені поліціянтами, подавали видумані польські призвища.

Яке становище до тих нападів заняло польське громадянство? — Більшість їх тішилась... Бурмістр міста, Вишневський Станіслав, сказав до одного урядника Поляка: „Виповєдзєлі нам Українци войнен, майон йон" (на це є свідки студенти).

Стільки про Бережани. Тепер дещо про село Лісники, що лежить 4 км. від Бережан. 23. вересня, у вівторок, в год. 8. рано відійшло 153 поліцаїв з Бережан до Лісник. Перед селом стрінули старого селянина (назвище мені незнане), що їхав возом до міста. Казали йому злізти з воза й клякнути в болото та говорити „Дзень добри". Селянин, діставши кілька разів дротяною нагайкою, вволив їх волю: кляк у болото й говорив: „Дзень добри". За те збили його прикладами крісів і пустили. В селі знищили зовсім кооперативу, подібно як у Бережанах, читальню та театральну салю з декораціями. Збили кооператора Демчишина Степана, абсольвента ґімназії, його брата Василя Демчишина теольоґа збили, викручували йому руки й кричали: „Ти, попе. Ти будеш кадити за Україну".

(Дальше буде)

— Чого ви, Ганусько, плачете?

— Та ось пишуть у ґазетах, що авто переїхало в місті дівчинку, може то нашого Петруся, бо він у цьомуж місті ходить до школи!

— Таж ваш Петруньо хлопчик, а саміж кажете, що авто переїхало дівчинку.

— Мало, що пишуть ґазети, абож то авто призадумується над цим, чи то хлопець чи дівчина?

PROTESTS OF UKRAINIAN AMERICANS AGAINST POLISH ATROCITIES AS REFLECTED BY AMERICAN NEWSPAPERS.

AMERICAN PRESS ON THE PROTEST OF UKRAINIANS OF THE COAL REGION.

RESOLUTIONS ADOPTED AT UKRAINIAN MEETING.

Urged United States Government To Investigate Stories Of Persecution in Poland.

Ukrainians of the city and county assembled in large numbers at Town hall yesterday, adopted resolutions urging the United States government to take up the charges that the Polish government is persecuting Ukrainians. Many Luzerne Ukrainians were in attendance.

Dr. John A. Moran, of the faculty of Duquesne university, Pittsburgh, said the Ukrainian people are suffering because of the illegal acts of few. He wondered if the United States would chastise all of the people of Illinois because of the crimes committed by Chicago gangsters. The Ukrainians in this country were urged by Dr. Moran to support their leaders in the homeland loyally and to do all in their power to enlist the aid of this government in appealing to Poland to right the wrongs of which Ukrainians complain. The talks were in English and Ukrainian. Between the speeches the Ukrainian choir of Olyphant sang several numbers.

John Bernatovech, Taylor, was the chairman. Other speakers were: Steve J. McDonald, Dr. John Kulczycki, Scranton; the Rev. Michael Gurianski, Olyphant, the Rev. V. Klodnycky, Scranton. The committee was made up of: John W. Turko, Andrea Farros and George Chyzak, of Olyphant; Alex Krackiwski and Dmitro Ilchuk, Taylor; the Rev. Maron Zalitoch, Dr. A. N. Tacij, Metodi Badan, Theodore Menyk, Basil Chomchak, Dmitro Yatcun, M. Maznyk and John Popi, of Scranton.

(The Scranton Times,
November 10,1930).

—o—

ASK OFFICIALS TO INTERCEDE FOR UKRAINIA.

Local Ukrainians Charge American Citizens' Rights Violated by Polish Soldiers In Eastern Galicia — Also Claim Government Suppresses Dispatches.

High government officials and the League of Nations were called upon in resolutions adopted by the combined societies of Lackawanna county to intercede in behalf of alleged persecuted Ukrainians in Galicia.

Copies of the resolutions were sent to the following: Secretary of State Henry L. Stimson, League of Nations, Geneva, Switzerland; United State Senator William Borah, United States Senator David A. Reed, and United States Senator-elect James J. Davis.

The resolutions were signed by officers of the American-Ukrainian Political League of Lackawanna County as follows: John Bernatovech, president; Bazil Chomchak, vice-president; Martin Swincicki, recording secretary; Harry Perechak, financial secretary; John Popil, treasurer; and Steve J. McDonald; former Congressman J. R. Farr; the Rev. Michael Guriansky, Olyphant; the Rev. Myron Zalitacz, Scranton; the Rev. V. Klodnycky, Scranton; and Dmytro Yatcun, Scranton.

(Text of resolutions is given).

(Scranton Republican,
November 11, 1930).

UKRAINIANS ASK SAFETY OF KIN.

Resolutions of Protest Against Polish Atrocities Sent to Government Officials.

Resolutions of protest against alleged Polish atrociteis in Eastern Galicia, adopted by Ukrainian political leagues, churches and fraternal societies here have been forwarded to the League of Nations and the following United States government officials: Henry L. Stimson, Secretary of State; Senators David A. Reed and W. F. Borah and Secretary of Labor James J. Davis, Pennsylvania Senator-elect.

The resolutions which beseech the United States government and the League to use their good offices to protest the Polish punitive expedition follow.

(Text of resolutions is given).

(The Scranton Sun,
November, 11, 1930).

—o—

CHURCH HOLDS MOURNING DAY FOR UKRAINIANS.

Doctor Crane of Elm Park Addresses Meeting of St. Michael's Congregation.

ATROCITIES PROTESTED.

The Rev. Dr. H. H. Crane, pastor of the Elm Park church, delivered an address last night in St. Michael's Ukrainian National church in West Scranton, dealing with the recent outrages on Ukrainians by Polish troops. Doctor Crane held that there is a greater force than that of arms and that Ukrainians, if oppressed, can make greater resistance by appealing to public oppinion than by resorting to force of arms. He cited historical precedents in Babylon, Rome, Spain, Germany and other countries to prove this point.

Yesterday was a day of mourning in the church. A requiem mass was celebrated at 10 o'clock for the Ukrainians who were killed during the trouble. The mass was celebrated by the Rev. Dr. V. Klodnycky, pastor of the church.

More than 600 parishioners were present last night when Doctor Crane gave his stirring address. The school children's choir sang "America," "Ukrainian in Prison" and "In the Carpathian Mountains."

Father Klodnycky spoke on "The Power of a Nation." He urged that every nation is not powerful that only his territory, big population and national government; because the power of every nation is based upon moral power. This moral power should vision the will and love for its government. In 1918 for example, he said, Austria-Hungary had three physical elements but it had no moral power. The government was hated and was overthrown. The Polish government through oppression of its citizens is sowing discontent, which will increase, he said, because freedom, lawfulness and national right for self-government are being denied the Ukrainians in East Galicia.

The day of mourning followed mass meetings in all parts of the county at which resolutions of protests were adopted and sent to United States officials and the League of Nations.

(The Scranton Sun,
November 17, 1930).

SERVICES ARE CONDUCTED IN MEMORY OF UKRAINIANS.

In mourning for the Ukrainians who were killed during the recent strife between Ukrainia and Poland, services were conducted yesterday at the Ukrainian National Eastern Rite Church of St. Michael.

The Rev. V. Klodnycky, pastor, was celebrant of a mass yesterday morning at 10 o'clock. Another service was held last night with the Rev. Dr. H. H. Crane, pastor of the Elm Park M. E. church, pastor of Elm Selections were rendered by the children's choir at both services.

(The Scranton Republican,
November 17, 1930).

—o—

UKRAINIANS HOLD PROTEST MEETING.

The Ukrainian people throughout the United States, protested on Sunday, November 16, the Polish brutalities to the Ukrainian people in the Ukrainian province, East Galicia, some of the brutalities being, the closing of Ukrainian schools and colleges, the looting of Ukrainian libraries and Courts, and the beating and murdering of thousands of innocent Ukrainian men, women and children.

The Polish landowners charge the Ukrainians with incendiarism. But it is untrue because it has been learned through noted correspondents of noted newspapers, located throughout Europe and the United States, that the Polish landowners due to the world wide economic depression, lost and did not make much money, thus burning their property to receive their insurance, and charging the poor Ukrainian peasants, working on the estates, with incendiarism.

The Polish police and army are looting Ukrainian homes, destroying Ukrainian works and arts, and forbidding further works. The police are trying to force the Ukrainian people to recognize themselves as Polish, but the Ukrainian people with pure Ukrainian hearts and spirits refuse, for which they are severely beaten and murdered. In one case a woman was pursued and beaten through the streets of village being forced to shout, "Hail! Poland!" and, "Long Live Marshal Pilsudski!"

In honor of these Ukrainian sufferers dedications were held in the Ukrainian Churches throughout the United States, one of these being St. George's Ukrainian Church on Front St., Minersville.

This service, conducted by Rev. Jos. Yaletchko, pastor of the church, lasted more than two hours. Unusual, a "Hillock" was erected in the church which was covered with grass, wreaths and flowers, with two swords lying on the top bisecting each other which designated the true spirit of the Ukrainian people in Eastern Galicia.

The guest of the day was Vladimir Kedrovsky, general inspector of the Ukrainian Army during the World War, and present editor of the Jersey City Ukrainian newspaper, "The Svoboda." In the early afternoon Mr. Kedrovsky travelled to Centralia where he addressed an audience of about two hundred, speaking in behalf of the Ukrainian sufferers in Eastern Galicia and pleaded for the immediate support of the entire audience. At 6:30 P. M. a mass meeting was held in the hall of St. George's Ukrainian Orthodox Church on Front St. with Mr. Kedrovsky as the principal speaker who spoke in behalf of the Ukrainian sufferers and also pleaded for the support of the audience numbering 500. From town Mr. Kedrovsky left for Boston where he addressed an audience on Monday evening.

(Minersville Free Press,
November 18, 1930).

— Чи можу тобі щось сказати?

— Алеж самособою! Я вмію мовчати, наче могила!

— То добре. Я конче потребую пятьдесять долярів.

— Можеш повірити мені! Я вдам, начеб я того й не чув!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Листопадове свято.

Дня 9. листопада 1930 року співацьке товариство при укр. гр. кат. церкві влаштувало вечірний концерт в память січових стрільців, погибших за свободу і волю рідної України. Весело стало мені на душі, коли, прийшовши на галю, я побачив, що галя наповнена.

В годині 7.30 отворилась заслона, чаруючий вид сцени переніс мене гадкою в Рідний Край, на поле, вкрите стрілецькими могилами. Я бачив велику могилу з хрестом, а на хресті напис: **„Борцям за волю України"**. Ціла сцена і могила були вкриті зеленою штучною муравою, а світло сильних рефлекторів освітлювало ніч на ясний день. В тій чаруючій хвилі виходить на сцену п-ні Дворнік в ролі матери, котра прийшла на могилу оплакувати свого сина, погибшого в бою з ворогом. Приклякнула біля могили і прошептала молитву. На галі запанувала глибока тишина, бо присутні перенеслись думкою в Рідний Край, на цвинтар, де спочивають Січові Стрільці. По тихій молитві вибухла вона плачем і зі сльозами в очах кличе: Сину мій, сину, вернися до мене. По тих словах дався чути на гали тихий плач. П-ні Дворнік зуміла представити образ болючої української матери. Опісля виходить на сцену п. О. Палій в ролі вуйка болючої матери. Приступив до неї, піднімає її з могили і розраджує її своєю бесідою і жалібним голосом вливає в серця присутних любов і пошану для Українських Матерей, котрі потрафили виховати таких Орлів-синів для України.

Той прекрасний образ позістане в памяти на довгі часи. Святочну промову виголосив місцевий парох о. М. Паздрій, котрий переніс усіх думкою в рідний край та змалював образ лиха, горя і знущаннь, які терпів наш нарід від ворогів і які терпить в теперішних часах. Щира любов до свого українського народу, палкі слова промови не одному зі слухаючих витиснули горячу сльозу.

По святочній промові виступив на сцену місцевий хор під дірігентурою З. Градковського. Кождий член хору був перепоясаний синьо-жовтою лентою. Хор відспівав кільканацять гарних пісень, переплітаних деклямаціями й солями. Потім гр. Мичуда пояснив у відчиті значіння першого листопада 1918 року й загрівав до щирої праці та помочі Рідному Краєви. Опісля слідували хорові пісні. Молодий хлопець, М. Прийдун співав сольо, а дует на скрипках відограла молоденька дівчина М. Коштай у товаристві п. Глущак.

Хор відспівав пісні досить добре. Кожду пісню слухаючі гості нагороджували великими оплесками. Правда, що хор в деяких піснях технічно не дописав, але годі вимагати високої техніки від наших тяжко працюючих людий. Але я радів, коли бачив, що наша українська молодь палає любовю до своєї української пісні і до всього, що є своє рідне. Є надія, що не завмре український дух в молодих серцях нашої країнської молоди на вільній землі Вашингтона.

Можу сміло сказати, що цей концерт був найкращий з усіх, які чула нортгемптонська громада. По скінченню концерту о. Паздрій уділив щиру подяку всім присутним і загрівав до любови своєї вітчини в її хвилях радощів і смутку.

Місцевий гість.

Панас Кущенко.

У ДЕСЯТИЛІТТЯ

Валились давні кордони, рвалися кайдани, творилися нові держави... „Самоозначення народів".

— — — — — — —

Вертались перемучені, обдерті з чужих фронтів на Рідну Землю.

А Рідна їх Земля в пожарі кровю спливала.

Там посунулися нові грабіжники на віками поневолений народ, що посмів голову вгору піднести, — що волі забажав.

І загули гармати на нових кордонах, поллялася кров на нових фронтах.

Їх взьвав цей гук гармат до нової борні.

Хоч ждала дома їх рідня, опертись не могли.

Пішли на зов гармат.

Пішли життя зложити у жертву Волі.

Боролися як льви, творили чудеса, та сталь була сильніща від пястука і груди.

І покотився наїзник нестримним валом на Рідну Землю.

Збруч вилляв з берегів, наповнився сльозами.

— — — — — — —

А там браття і клич новий:
— На Львів через Київ!
І клич братів став кличем їх.
З завзяттям у серцях, з піснею в устах рванулися у бій.
— На Львів через Київ!

Не вдержав шаленого розгону ворог. Зникав з Рідної Землі і трупами встеляв побідний шлях героїв.

І радісно у Київі дзвонили дзвони.

Витали переможців, братів ізза Збруча.

Та в той сам день на змучених борців накинувся новий підступний воріг.

Він „Матушку-Расею, єдину-неділиму" відновляв.

І пішла нова, тяжка, нерівна боротьба.

В той час закрався в ряди борців і лютував, шалів найтяжчий ворог — тиф.

І виснажені, здесятковані, гнані розпукою, добували останніх сил, щоби ставити опір. Щоби зберегти останній ще вільний кусок, кусочок Рідної Землі.

І боролися ходячі трупи!

Тіни тифозних борців!

Та гинули сотками — тисячами!

А там у дома в них... буде Лях проклятий батьками орати.

І втратили надію вернутися самі зі зброєю в руках на рідні поля, принести Волю.

Не було більше змоги.

Помучені, розбиті, з горіючими очима й висохлими устами у ворога просили миру.

І ворог погодився, в „союзника" змінився.

Оставив їх спочити і рани погоїти...

А на весну мав дати поміч вернутися туди, де ждала їх рідня.

Вернутися і понести Волю на вершках багнетів.

Пекучий біль гнітив їм грудь, бо брата оставляли. Та гнала їх розпука і — пішли.

— — — — — — —

А рідний брат в той час ізрікся їх Землі. Ляхам дав на поталу.

А їм в обличча кинув грізне, жахливе: зрада!

І покотився цей відгомін по широких степах України, відбився луною від могилок героїв і кинув на вірних її синів: зрада!

Ридало з болю серце, туманилося в очах, в ухах шуміло: зрада...

— — — — — — —

Коли подув весняний вітер і таяти почав брудний холодний сніг, розплився й „білий" їх „союзник".

А розкидані гуртки здесяткованих, вихуділих виздоровців сталися силою фактів „союзником" нового ворога.

Союзником червоних.

Горіли до нього ненавистю, та йшли, щоб армію спасти. Йшли і ждали слушного часу.

Не довго ждали.

Їх кинули у бій проти — братів.

— Проти братів? Щоб кровю братньою скропити стяг, з котрим переходили Збруч? — Ніколи!

— Цей брат віддав ваш край Ляхам, — злі духи шепотіли.

— Ні, ні! Конечність це була, щоб помочі дістати, щоб цілість хоронити. Всеж таки вони брати, брати!

— — — — — — —

Залопотів над головами рідний стяг.

Рванувся буревій і понеслось грізне, могуче: Слава!!!

І чорна кров „червоних" ворогів скропила знову степи.

А з вдячности новий „союзник", союзник їх братів, забрав їм те, що було найдорожче, чого не здали ворогам на полю битви, за що їм кинено в обличча „зрада". Тепер забрав у них союзник — зброю.

А брат дивився спокійно і — мовчав.

Й слівця одного не кинув в оборону.

Та вони ще вірили йому — як братови.

Простягли зза дротів оковані руки й ридали:

— Візьміть, візьміть з собою нас! Нам дайте в руки кріс. Ми хочемо життя зложити, йти із зброєю в руках. В нас сил ще є на це — благаємо, візьміть!

Брат тупо, вперто мовчав. Між ними „зрадникам" не було місця.

Кервавилось розбите серце, стискалися безсило кулаки, а по судорожно викривлених терпінням обличчах спливали сльози.

— Ах! Мовчите?! Так будьте ви прокл... Ні, ні, ні! Ми всеж одної Неньки діти! Прости, прости їм Всемогучий... ми простили.

— — — — — — —

Мовчазні, прибиті горем, тягнулися довгі ряди недобитків.

За дроти, у табори...

В руках не сяла зброя, а глухо брязкали кайдани.

Схилилися голови вниз.

— Невже кінець? скінчилося все?

— — — — — — —

Ішли без думки, байдужі до всього.

Та враз почали надслухувати.

У повітрю знімалась пісня — щораз сильніще.

„Ой не тішся, Ляше,
Що по Збруч то ваше!"

Живіще заблистіли очі.

На дні душі, десь там, далеко, всміхнулася бідна Надія:

„Вернуться ще тії
Стрільці Січовії!"

— Цитьте! Чуєте?! Замкніть у собі віддих, задержіть серце! Чуєте?! — вернуться!!

„Задрожить тоді Варшава!"

— Вітре! Тихий, ніжний, рідний вітре! Піди туди, де стільки нас лягло! Піди на степ! Припадь грудьми своїми там до покинутих самітних могилок і скажи, — чуєш, скажи їм, нехай там не ридають! Скажи, що вернуться ще — чуєш, вернуться — і задрожить тоді, о, задрожить, задрожить!!!

Біля перевереного воза з сіном стоїть безрадно малий хлопець. Надходить місцевий священик і каже:

— Найліпше буде, коли побіжиш і скажеш батькови, що сталося.

— Батько вже знає.

— Як може знати?

— Бо лежить під сіном.

—o—

Канарчуки справляли вечерниці. Замовили музику. Музика настроює інструменти. Це бачить Канарчукова та з обуренням говорить:

Що? Що? Ви тепер зачинаєте щойно строїти інструменти, а я вас замовила тому тиждень! То ви не мали часу скорше це зробити?

—o—

— Чому твоя жінка так кричить і лається цілими днями?

— Бо лікар заборонив їй говорити.

З МУЗИКИ.

З НАГОДИ ВИСТУПУ АРТИСТА-БАНДУРИСТА В. ЄМЦЯ.

Концерт бандуриста п. Василя Ємця відбувся в Ню Йорку дня 19. жовтня ц. р. в Стайвесант Гай Скул. Безперечно концерт на бандурі представляє для кождого Українця великий інтерес, бо з музикою на тому інструменті звязані спомини про колишнє козацтво і державність. Слава п. Ємця лунала по українсько-американських часописах, а земляки в Шикаґо уладили йому дорогим коштом концерт міжнародного характеру. По довготревалій рекламі навіть нюйорська публика зацікавилася і прийшла на концерт.

І широка публика не розчарувалася. Пан Ємець дійсно майстер свого інструменту. До верщка бравури підносили цей відносно малий інструмент козачки, а особливо „Сніговій", „Запорожський танець" і „Козак Шарівка". В останньому заботато ґлісандо, правдоподібно для відверчення уваги від бідної мельодії.

Бандура п. Ємця спосібна також передати ніжні почуття душі, а місцями позаматеріяльний звук інструменту зворушував. Думаю, що вершком були „Журавлі", здається річ, яка найближче підходить до жанру музики п. Ємця. Правда й тут безперестанне уживання тремоля (скоре повторювання того самого тону) здеправовувало інструмент до мандоліни й було непримінним.

Це все згадане доказує, що бандура годиться не лише для акомпаніяментів, але й для самостійного сольового виступу, наскільки є для того потрібна музична література.

Програма зазначує, що „всі точки програми скомпонував або поклав на кобзу-бандуру п. В. Ємець", А що п. Ємець продукувався як і композитор, то треба над цею стороною застановитися.

Загальна риса цілої програми: одноманітність. Форма продукцій: 1) свобідна і збудована на переплітуваних нерозвинених поважних і веселих мотивах робить враження „попурі" в одній тонації. Є також того самого роду продукції, як прим. „Катерина", без переплітування контрастуючих мотивів, але оперті на переживанню чогось неясного, на бідній гармонізації і з каденціями, які роблять враження блуканини.

2) Повторювання тої самої мельодії і перегривки з малими відмінами, або без відмін. Це безконечне повторювання робить цей рід продукції невиносимим. На приклад „Про Залізняка", „Поневолена Україна", „Спи, моя дитино" і т. д.

Мельодика продукцій має дуже богато недостач, а де вони не витвором п. Ємця, то цілком уродлива, наприклад „Поневолення України" або „Спи, моя дитино". Там, де використана народня пісня, там справа мається богато краще. На жаль п. Ємець уживає дивних варіянтів, чи це перелицьовання пісні на семинарський лад для співу з гітаро-бандурою. В каденції про Морозенка, на словах **Україна плаче**, скок на малу сексту вниз і зараз на зменшену кварту вгору на терцію тоніки, а то саме місце в інструментальній перегривці звучить ще забавніше, бо скок на сексту вниз заступлений квінтою, по якій слідує терція вгору.

Гармонізація тих продукцій дуже груба, мимоволі пригадує гармонійку. Через цілу програму уживано тільки 6 акордів, що мусіло особливо викликувати велику одноманітність, а ціла програма збудована була на тій самій мажорній (дуровій) і тій самій мінорній (мольовій) скалі. В першій части то запорядком „Дощик", „Про Залізняка", „З карпатських гір" (дуже слабий твір),„Сніговій" і „Попадонька" в одній і тій самій мажорній скалі, а в другій части таким запорядком „Про Морозенка, „Передзвони" (початок заповідав щось доброго), „Спи, моя дитино", „Подих української ночі" в одній і тій самій мольовій скалі.

Тільки хіба з патріотизму можна ту одноманітність витримати. Алеж на Україні робили і думаю, що ще роблять інструменти, на яких можна, при помочи приспосібень, зміна тонації. Особливо в випадку п. Ємця, бо він собою не хоче уявляти народного кобзаря, тільки артиста, який, використавши народний добуток, хоче творити естетичні цінности і стояти на високому рівні мистецтва. А загально естетична вартість деяких творів дуже низька, бо п. Ємець не визнається у вартости мотивів. Напр. „Дощик" — фантазія на народний мотив — є мазаниною мотиву „і шумить і гуде", який закінчує цілком ординарна полька, яка здається має представляти собою козачок. „Катерина — варіяція на народний мотив", представляє собою хаотичну масу звуків без контрастів.

Деякі річи були так музикально наївні, що їх крім пояснення в програмі вратувала промова виконавця. Вершком естетичного смаку був т. зв. „Подих української ночі" — музичний образ, де справа крутилася коло улюбленої гітаро-балалаєчниками пісні: „Спі, моя девочка, спі, моя мілая."

Народний бандурист бере публику перше всього **думами**, то є поетично-музичними оповіданнями, величавої естетичної вартости: про війни козацькі, неволю турецьку, про козацький побут, про покараного провину проти принятої моралі. Їх у програмі не було ані одної. Кобзар без дум для нас не є кобзарем — може це невірна думка, але загально принята. Кобзарі з пошаною переховують і передають слова й мельодію дум, і вони законсервували цей репертуар як найбільшу святість на протязі кількох століть. А наші письменники й артисти вміли оцінити велику вартість тих дум. Чому п. Ємець їх не виконує, не відомо; хіба не ізза недостачі голосу, бо майже половина програми була співана. Голос, правда, не оперовий. Чи не варта було над голосом попрацювати тому, хто себе посвятив такому високому званню артиста-кобзаря? Наука не з таких голосів робить звучні і приємні баритони — це загально відома річ.

Задача цеї критики, тому, що п. Ємець подає свої продукції й чужій публиці, як зразок української музики, звернути увагу п. Ємця не тільки на всі добрі, але і на всі лихі сторони. А найважніше: порадити, як усунути недостачі, котрі мимоволі шкодять серіозности виступу і роблять виступи, наскільки є досить короткі й підходячі для кабарету, як щось дивного.

Порада така: Інструмент під оглядом богатства тональностий уліпшити, не виконувати своїх творів, лиш аранжувати композиції й обрібки народніх пісень добрими композиторами і не співати.

Або вчитися і працювати то є:

1) вигладити й виробити голос, 2) пізнати основи музики, загально приняту гармонію в звязку з українською народною мельодикою й гармонією. Студіювати форму клясичних творів та народніх пісень. Ходити часто на концерти й обсервувати, що є добра музика, а що звичайне аматорство з претенсіями на геніяльність. Едисон каже, що геній це витвір 95 відсотків „перспирейшен" (потів), а 5 відсотків, „інспирейшен".

Особливо ми, Українці, мусимо працювати, бо наші вороги, де можуть, стараються причіпити до нашого національного імени поняття несолідарности й несеріозности.

Роман Придаткевич.

Ню Йорк, Н. Й.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЙОНКЕРС, Н. Й.

На інвалідів і боєву акцію.

На панахиді за полеглих героїв, відправленій в укр. гр.-катол. церкві св. Арх. Михаїла в Йонкерс, Н. Й., дня 9. листопада 1930 р. на допомогу українським інвалідам жертви зложили слідуючі:

о. Волод. Спольтакевич $3; по $2: Т. Майчик, Ів. Дучинський, Ів. Сокирка і В. Мандзій; по $1: А. Шашкевич, Ксеня Челак, д-р Ів. Майчик, В. Палидзя, О. Фіра, М. Зінькак, Н. Васічко, Й. Черняйський, Текля Гутій, А. Тех, Катерина Фіра, Палагія Зіньчак, Анастазія Теличка, Марія Дмишко, Катерина Верний, Палагія Сікачевць, Катерина Юґас, В. Гарасимів, Палагія Юрківська, Катерина Дрозд, Анна Кмець, Текля Квецень, Ева Скробала, Текля Голутяк, Марія Лабяк, Я. Вандзіляк, Ст. Серединський з Гастінґс, Н. Й., М. Япчаник, А. Сивик, Г. Лесів, Т. Пухир, А. Гоньчарик, С. Стаяк, Ст. Дячик, С. Фецко, В. Бохнак, Ів. Беднарчук, М. Ганич, О. Ганьчар, Ю. Макар, М. Шпитковський, Михаліна Пришляк, Й. Маціньkевич, Текля Кохань, Марія Скробала, Т. Лабода, Анастазія Мадзій, Теодозія Гаврильчак, Катерина Єзеніцька, Палагія Бабій, Анна Заремба, Кирило Ковальчик, М. Богдан, Г. Сакала, К. Чолій, М. Фатюк, М. Шутович, Анастазія Лучкович, Анна Рак, Катерина Петрик, Розалія Фридриксон, Марта Фецко, Анна Бохнак, Анна Мадараш, Марія Всяка.

Разом $76, а дрібними жертвами $68. Разом зібрано на інвалідів $144. Чистий дохід з святочного концерту, призначеного на боєву акцію, виносив $115.25, а п. Ординський додав від себе $5, разом призначено на боєву акцію $150.

Обі ті жертви, в сумі $264.25 вислано до краю через „Обєднання".

Комітет Листопадового Свята.

—o—

НЮ КЕСЛ, ПА.

Жертва на Рідну Школу.

Онуфрій Вересюк зібрав $4.25 пожертви на Рідну Школу. Пожертви зложили такі особи: О. Вересюк за обіжник $1; О. Вересюк 50 ц.; по 25 ц.: О. Мельник, Д. Булій, П. Ярема, Ів. Ковальчук, О. Куць, Ів. Геча, Ів. Дидьо, В. Мудрак, Ів. Дацько, Емілія Кава й Ів. Маланяк.

Гроші вислано до краю через Обєднання.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

Збірка на УВО.

З рамени Стрілецького Гуртка ч. 8. в Клівленд, О., я, нижче підписаний, занявся збіркою, котру вислан через „Обєднання" до краю.

Слідуючі особи зложили на УВО: по $5: Г. Лозінський, С. Щерба і М. Марцицин; по $3: А. Іваночко, Ф. Іваночко і І. Дідух; по $2: С. Наконечний і М. Лазута; по $1: М. Корінка $1.

На передплату Сурми: Г. Лозінський $1. — Разом $30.

Г. Лозінський.

—o—

АКРОН, О.

Жертви на УВО.

295 відділ У. Н. Союза, Братство Святого Духа, замість висилки делєґата на конґрес „Обєднання" перевело збірку між своїми членами на УВО. З братської каси висиґнувано $25, а серед членів зібрано 17 долярів і 50 ц. Гроші вислано через Обєднання. Пожертви зложили такі особи: М. Сорока, Г. Гнатів, В. Пулк, В. Бруткевич, М. Філяс, К. Ценко, О. Цепко, І. Цепко, П. Славич, І. Пільгуй, М. Іванцьо і Гурин по $1; С. Дрекслер, Е. Мельник, М. Питруха, Г. Бронкович, Ф. Дрежак, С. Пільо, Г. Лесняк і П. Сенюта по 50 центів; Г. Малецький 30 ц.; Й. Сливчак, С. Яворський, М. Судомір і Юлія Кудера по 25 ц.; В. Мичківський 20 ц.

Павло Славич.

КЛІВЛЕНД, О.

Пожертви на боєвий фонд.

З нагоди конвенції конґресу „Обєднання Укр. Орг. в Америці" Сестрицтво Н. З. П. Д. М., відділ 112, ухвалило висиґнувати $10 з каси і вислати до „Обєднання", на боєвий фонд.

Марія Розуміло, предс.; **Марія Тулай**, секр.; **Катерина Габрівська**, скарбн.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 7 грудня, в галі церковній при Оклей і Райс ул. зараз по Сл. Божій в год. 12.30. Проситься членів прийти на сей мітінґ, бо се є послідний місяць в році і кождий член мусить вирівнати свої належитости, бо інакше зістане виключений з членства. Є також важні справи до полагодження. Котрі члени ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, повинні се зробити на сім мітінґу. — П. Синявський, предс.; Г. Ониськів, кас.

—

БОФАЛО, Н. Й. Український Сокіл, від. 304, повідомляє членів, що мітінґ відбудеться 6 грудня, в годині 7.30 вечером, в гали парохіяльній. Повинністю є кождого члена є явитись на мітінґ, як також привести і вписати в члени своїх знакомих. На сім мітінґу буде також вибір уряду на 1931 рік. Не явившийся член підлягає карі після статута. — А. Ковальчук, предс.; С. Ваврів, секр.

—

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 7 грудня, в годині 1-ій пополудни. Проситься членів явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1931 рік. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Від члена, котрий не заплатить своєї кари, не буде принята вкладка. Не явившийся на сім мітінґу член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — Петро Саідло.

—

МАНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. Мих. Драгоманова, від. 181, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в суботу, 6 грудня, точно в годині 5 вечером, в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження, як рівнож буде вибір уряду на слідуючий рік. Не явившийся член підлягає карі після статута. — Павло Гричук, предс.; Дмитро Сулима, кас.; Юрій Ясінчук, секр.

—

ІЗЕЛІН, Н. ДЖ. Тов. Просвіта, від. 366, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 6 грудня, в годині 7-ій ввечір, в хаті Джібака на Трентон вул. Проситься всіх членів прибути на той мітінґ бо є важні справи до полагодження. Котрий член не явиться підлягає карі після статута. — Петро Абховський, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(5)

Copyright 1930, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Тепер страховище повної самотности придавило жінку Грейстовка. Її нерви не видержали. Вона схлипала: „Ох, Іване, що за страх. Що нам тепер робити? Якби тут ходило тільки про нас, про мене й про тебе, ми могли би легко видержати. Але тут наша дитина". — Вона хотіла потіхи.

Успокоївши її, він отворив скриню з рушницями й амуніцією, щоби узброїтися на можливий напад. Перше всего він подумав про приготовання захисту на нічліг, чогось, що моглоби захоронити їх від диких звірів. Разом вони вишукали відповідне місце.

—o—

Підобрали вони чотири дерева, що становили чотирокутник, та витявши довгі галузи з інших дерев, вони привязали їх сильно до дерев та зробили в сей спосіб немовби рущтування, привязуючи бервена шнуром, котрого кілька звоїв дав їм Чорний Михайло з магазину „Фувальди".

У день ліс довкола них шумів скреготом птиць з пестрим пірєм та танцюючих малп, які приглядалися новим пришельцям та їх заходам коло збудовання гнізда. Перед заходом сонця простий захист уже був говорий.

—o—

Через цілий час праці пара береглася пильно. Раз вони побачили, як малпи закричали на поблизькім горбочку й кидаючи перелякані погляди позад себе, кинулися втікати, немов би від страшної небезпеки. Що се могло бути?

—o—